

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รูปภาพเป็นทัศนวัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนมาเป็นเวลานานแล้วมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสื่อประเภทรูปภาพเป็นจำนวนมาก จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ารูปภาพเป็นอุปกรณ์การสอนและสื่อการเรียนที่มีประโยชน์มากอย่างหนึ่ง เพราะรูปภาพมีลักษณะสากลไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ก็สามารถอ่านความหมายของรูปภาพได้ง่ายกว่าการอ่านวัสดุหรือหนังสืออื่น ๆ กล่าวได้ว่ารูปภาพมีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนทุกระดับชั้น นักเรียนจะเกิดจินตนาการที่สอดคล้องกันไปตามเนื้อหาที่แสดงด้วยรูปภาพ ดังที่ คาล ยู สมิธ (Karl U. Smith, 1966 : 27 - 29) กล่าวว่าภาพมีส่วนสำคัญยิ่งในการจูงใจให้เกิดการรับรู้ ภาพจะรวบรวมให้เกิดความรู้และความคิดอย่างรวดเร็ว ถ้าหนังสือเล่มใดที่ไม่มีภาพ ผู้อ่านก็จะต้องอ่านคำบรรยายในหนังสือนั้นอย่างตั้งใจ หรืออาจจะต้องอ่านซ้ำถึง 2 ครั้ง จึงจะเข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดี เมื่อเปรียบเทียบกับภาพจะเห็นได้ว่าภาพทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้รวดเร็วและชัดเจนกว่า

การเรียนรู้โดยใช้รูปภาพเป็นสื่อจะมีความเหมาะสมมาก โดยเฉพาะสำหรับเด็ก เพราะภาพจะช่วยทำให้เด็กเห็นด้วยตา เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ไม่ต้องจินตนาการจากข้อความมาเป็นภาพอีก รูปภาพจะทำให้เด็กเกิดความสุขสนานเพลิดเพลิน ถึงแม้ว่าเด็กจะมีวัยสูงชันก็ตามก็ยังชอบหนังสือที่มีรูปภาพสวยงามเช่นกัน (ณรงค์ ทองปาน 2526 : 81) การเรียนรู้เนื้อหาสาระใดจากข้อความตัวอักษร หรือคำพูด บางครั้งใช้เวลามาก คำพูดหรือข้อความอาจยาวเกินไป บางทีก็สั้นเกินไปไม่พอเหมาะพอดี บางคำยากเกินไป ยากแก่การเข้าใจแต่สามารถเข้าใจได้ด้วยสื่อรูปภาพ แม้เด็กเรียนอนุบาลก็อาจเข้าใจในความหมายของภาพภาพเดียวกับที่ให้ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยดูได้

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการอ่านหนังสือของเด็กซึ่งบาร์บารา เบคเคอร์ และจอห์น โฮลท์ (Barbara Bader & John Holt 1976 : 2 - 3) ได้สรุปว่าเด็กที่ไม่

สามารถอ่านหนังสือได้จะสามารถอ่านหนังสือภาพได้ เด็กจะเพลิดเพลินกับภาพและเรียนจากภาพนั่นเอง เป็นความจริงที่ว่าผู้ใหญ่ที่อ่านหนังสือไม่ออก ก็ยังอาศัยอ่านจากภาพเช่นเดียวกัน ข้อความตัวหนังสือนอกจากจะไม่จำเป็นแล้ว ความหมายยังไม่ชัดเจนหรืออาจกำวมได้ แต่ภาพแต่ละภาพนั้นมีความหมายเท่ากับคำเป็นพัน ๆ คำ ซึ่ง ชาลลอต เอส ฮัค และ คอริส ยังก์น (Chalotte S. Huck, and Doris Young Kuhn 1968 : 108) กล่าวว่าหนังสือภาพเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็ก เพราะเหมาะสมกับระดับความสามารถและความสนใจของเด็ก ภาพไม่เพียงแต่จะทำให้หนังสือดูสนุกสนานเท่านั้น แต่ภาพยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวเช่นเดียวกับอ่านหนังสือ เด็กอ่านภาพก็เหมือนผู้ใหญ่อ่านข้อความนั่นเอง เรื่องและภาพจะเป็นไปในทำนองเดียวกันจนกระทั่งเด็กสามารถดูแต่เพียงภาพก็เข้าใจได้ โดยไม่ต้องอ่านตัวหนังสือ แนวความคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ เคนเนท มารานซ์ (Kenneth Marantz 1978 : 10) เกี่ยวกับการอ่านหนังสือของเด็กเล็ก และได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือภาพที่เหมาะสมกับเด็กเล็กว่า หนังสือภาพควรจะก่อให้เกิดความซาบซึ้งแก่ผู้อ่านในฐานะที่เป็นผลงานศิลปะอย่างหนึ่ง รูปภาพนอกจากจะสวยงามแล้วยังสามารถให้ความรู้สึกต่อเนื้อของจินตนาการของภาพ จากภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่งหน้าต่อหน้า นอกจากนั้นหนังสือภาพยังเก็บไว้ได้นาน เมื่ออ่านแล้วก็ยังสามารถที่จะหยิบออกมาดูได้อีกทุกเวลา

พทย์ ต้นหยง (2526 : 208 - 209) อธิบายว่ารูปภาพที่จะนำมาใช้ประกอบหนังสือสำหรับเด็กนั้นมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างมาก เด็กจะชอบอ่านหนังสือด้วยภาพมากกว่าอ่านตัวหนังสือ ส่วน รัญจวน อินทรกำแหง (2520 : 113 -117) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะที่สำคัญของภาพประกอบว่า รูปภาพสามารถที่จะช่วยตอบสนองความต้องการด้านอารมณ์และเสริมสร้างการพัฒนาทางความคิดของเด็กได้เป็นอย่างดี ในการจัดทำหนังสือภาพสำหรับเด็กจึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบ การจัดทำหรือการคัดเลือกภาพมาใช้ต้องให้มีความเหมาะสมกับวัยของเด็กเพราะเด็กจะมีความสนใจในรูปแบบภาพที่แตกต่างกันไป และ สวัสดิ์ เรืองวิเศษ (2520 : 73) ได้อธิบายสรุปว่า ในการจัดทำภาพประกอบผู้เขียนภาพจะต้องมีหลักเกณฑ์มิใช่เขียนขึ้นตามความถนัดของตนเอง การพิจารณาถึงความถูกต้องและความเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญก่อนที่จะนำมาใช้กับนักเรียน

ในการสร้างภาพประกอบหนังสือจึงควรได้พิจารณาถึงความสอดคล้องทางด้านจิตวิทยา พัฒนาการในการรับรู้ของเด็ก และคุณค่าทางความงามทางศิลปะเป็นสำคัญ ภาพประกอบที่มีความเหมาะสมจะช่วยโน้มน้าวให้เด็กสนใจและรักการอ่านหนังสือยิ่งขึ้น การนำภาพประกอบมาใช้เสนอเนื้อหาหรือประกอบเนื้อหาที่เป็นตัวหนังสือ เพื่อแสดงให้เห็นรูปร่างของวัตถุ แสดงสถานที่ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้ง ๆ ไปทั้งในอดีต ปัจจุบัน หรือสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การสร้างภาพประกอบจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ ไม่ควรสร้างภาพที่จะทำให้เกิดความเข้าใจผิด ในการเลือกภาพลักษณะใดจึงต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติในการถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างชัดเจน

ปัจจุบันลักษณะหรือประเภทของภาพประกอบหนังสือภาพ สามารถแบ่งเป็นชนิดย่อย ๆ ได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ ลักษณะการผลิตภาพและลักษณะการพิมพ์ภาพ ในการผลิตภาพหรือสร้างภาพขึ้นเพื่อใช้ประกอบหนังสือนั้นสามารถกระทำได้ 2 วิธีการ คือ การถ่ายภาพและการเขียนภาพ (สนั่น บัทมะทิน 2513 : 60 - 61) ภาพถ่ายหรือการถ่ายภาพเกิดจากการบันทึกด้วยกล้องถ่ายรูป ภาพถ่ายที่ดีควรมีความชัดเจนในเนื้อหา มีการจัดองค์ประกอบภาพ การกำหนดแสงและเงา และสีที่สวยงาม น่าดู ส่วนการเขียนภาพนั้นอาจเขียนขึ้นด้วยหมึกและสีต่าง ๆ ให้เป็นรูปร่างลักษณะต่าง ๆ ตามที่จะออกแบบ อาจจะเป็นภาพเหมือน ภาพจินตนาการ ภาพสเกตช์ ภาพการ์ตูน แผนภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ หรือกราฟ เป็นต้น

การใช้เทคนิค วิธีการหรือเครื่องมือต่าง ๆ ในการสร้างภาพเพื่อช่วยให้ภาพมีความสวยงาม โดยทั่วไปกระทำกันได้ 4 วิธี (เจิมพันธุ์ กอวัฒนสกุล 2516 : 11) ดังนี้

1. ภาพวาดเส้น (Drawing) คือภาพที่เขียนด้วยพู่กัน ดินสอ ปากกา ส่วนใหญ่ภาพที่เขียนสีเดียวบนโลมอยู่ในประเภทวาดเส้น
2. ภาพระบายสี (Painting) อาจจะใช้สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีฝุ่น สีน้ำมัน ตลอดจนดินสอสีต่าง ๆ
3. ภาพปะติด (Collage) คือการนำภาพหรือวัสดุสำเร็จรูป เช่น กระดาษสี เศษผ้า ฯลฯ มาประกอบเข้าด้วยกัน และอาจเขียนตกแต่งเพิ่มเติมให้เกิดเป็นภาพขึ้นตามที่ต้องการ

4. ภาพตัดต่อเติมบนรูปถ่าย (Photo Montage) คือการนำรูปถ่ายมาตัดต่อหรือเขียนเติมแต่ง เพื่อเน้นความสำคัญ ความสวยงามหรือเพื่อให้เกิดความใหม่ตามต้องการ

วิโชค มุกดามณี (2523 : 1 - 2) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบหนังสือเด็กว่าแบ่งออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ลักษณะเหมือนจริง ภาพลักษณะนี้เป็นภาพที่ศึกษาถ่ายทอดมาจากธรรมชาติ เน้นรูปทรง แสงและเงาตามลักษณะที่เหมือนจริงทุกประการ
2. ลักษณะสร้างสรรค์หรือจินตนาการ มีลักษณะไม่เหมือนจริงมากนัก เส้นหรือรูปทรงของภาพสัตว์ สิ่งของต่าง ๆ ก็สร้างขึ้นโดยใช้จินตนาการมากขึ้น คือ เพิ่มเติมความคิดเข้าไป
3. ลักษณะการเขียนภาพแบบรูปทรงเรขาคณิต ลักษณะเช่นนี้อาจคิดหรือสร้างสรรค์ขึ้น คือใช้รูปทรงเรขาคณิตแทนค่า จัดเป็นภาพขึ้นมา รูปทรงที่เกิดจะผิดไปจากความเหมือนจริงหรือจินตนาการ เพราะใช้รูปทรงทางเรขาคณิตมาประกอบกันขึ้นเป็นรูปภาพ
4. ลักษณะภาพแบบสัญลักษณ์ คือใช้ลักษณะ ของสัญลักษณ์ แทนความหมายในภาพ เช่น ดวงอาทิตย์แทนค่าสีแดง เป็นเรื่องความสว่าง ภาพลักษณะนี้เป็นภาพที่ดูแล้วต้องคิดแทนค่าความหมายของภาพ ซึ่งอาจเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กแต่ในชั้นสูงขึ้นไปก็มีความจำเป็นต้องเรียนรู้บ้าง
5. ลักษณะการเขียนภาพสัตว์ นักเขียนภาพประกอบมักจะแบ่งพวกเขียนภาพสัตว์ไว้เป็นอีกประเภทหนึ่ง การแสดงออกทางด้านภาพสัตว์ อาจจะถ่ายทอดลักษณะที่เหมือนจริง จินตนาการ รูปทรงทางเรขาคณิต หรือสัญลักษณ์ก็ได้

โนลตัน (Knowlton 1966 : 175 - 178) ได้แบ่งชนิดของภาพตามลักษณะการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ภาพเหมือนจริง คือภาพที่มีรูปร่างและสัดส่วนเหมือนจริงมีรายละเอียด สีสันเป็นธรรมชาติ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพเหมือน เป็นต้น
2. ภาพอุปมาอุปมัย คือภาพที่มีรูปร่างตามความเป็นจริง หรือผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ได้แก่ภาพการ์ตูน

3. ภาพนามธรรม คือรูปภาพที่ไม่เหมือนสิ่งที่เป็นจริง ใช้แสดงด้วยสัญลักษณ์
ได้แก่ ภาพแผนภูมิ แผนที่ กราฟ

ฮัค (Huck 1979 : 113) ได้เสนอหลักเกณฑ์ของภาพประกอบที่คิดว่าควรจะช่วย
ขยายความเข้าใจเรื่องได้ สามารถสร้างอารมณ์ของเรื่องทำให้เนื้อเรื่องเด่นชัด และต้องมี
ความสอดคล้องกับเนื้อหา สำหรับวิทซ์และชูลเลอร์ (Wittich and Schuller 1973 : 106-
110) ได้ให้ความเห็นว่า ภาพที่คตินั้นจะต้องมีการจัดองค์ประกอบที่ดี สื่อความหมายให้ชัดเจน
โดยแสดงสีสัมพันธ์ตามความเป็นจริงและตามธรรมชาติ อีกทั้งภาพที่เสนอนั้นควรมีความตัดกันและมี
ความชัดเจน

จอห์น อี เฟรนช์ (John E French 1960 : 90 - 95) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ
ลักษณะของภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการจะทราบว่าเด็กเล็ก ๆ ชอบภาพที่มีลักษณะอย่างไร
แบบซับซ้อนหรือเป็นภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ และพบว่าครูชอบภาพวาดที่มีลักษณะละเอียด ซับซ้อน
ซึ่งตรงข้ามกับนักเรียนส่วนมาก (83%) จะชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ และเด็กหญิงจะชอบภาพ
ลักษณะง่าย ๆ มากกว่าเด็กชาย แสดงให้เห็นว่าเด็กยิ่งอายุน้อยยิ่งเลือกภาพที่มีลักษณะง่ายมาก
กว่าเด็กที่มีอายุสูงขึ้น จึงเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าเด็กจะรับรู้ได้ดีจากภาพง่าย ๆ แล้วค่อย ๆ ซับซ้อน
ขึ้นภายหลัง จากผลการวิจัยของเฟรนช์นี่เองจึงอาจสรุปได้ว่า ลักษณะของภาพประกอบหนังสือ
สำหรับเด็กอนุบาลควรเป็นภาพง่าย ๆ ซึ่ง ทราเวอร์ส (Travers 1970 : 47 - 63) ได้
ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ในการดูภาพของเด็กและได้ผลสรุปที่สอดคล้องกันและได้เสนอว่าภาพ
สำหรับเด็กนั้น ไม่ควรมีรายละเอียดซับซ้อนมากเกินไป เพราะการดูภาพของเด็กจะดูทีละ
ส่วน โดยดูจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ หรือส่วนรวม ภาพที่แสดงลักษณะการเคลื่อนไหวเด็กจะดู
ไม่ค่อยออก และจะไม่ชอบภาพที่เป็นภาพแบบนิ่งไม่มีชีวิตชีวา การใช้สีมีส่วนช่วยทำให้ความชัด
เจนของภาพดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบภาพประกอบว่ารูปแบบใดจึงจะ
เหมาะสมกับหนังสือเด็กมากที่สุด ชาลอตต์ เอส ฮัค และ คอริส ยิง กุน (Chalotte S.
Huck & Doris Young Kuhn 1979 : 119) ได้สรุปว่า ไม่มีรูปแบบใดที่เด็กจะชอบที่สุด
เพราะรูปแบบของภาพต่าง ๆ ทั้งภาพสีและภาพลายเส้นไม่ว่าจะเป็นภาพเหมือนจริง ภาพ
สไตล์ไลซ์ (Stylize) หรือภาพนามธรรม เป็นต้น เด็ก ๆ ก็จะสนใจหมด ความสนใจของเด็ก
ที่มีต่อศิลปะ จะมีหลายรูปแบบและจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยตามวัย จนกว่าจะได้เรียนรู้ถึงความ

ชาติซึ่งในศิลปะนั้น เด็กจึงจะตัดสินใจได้ว่ารูปแบบทางศิลปะในภาพประกอบแบบใดดีที่สุด
 เคนเนซ มารานซ์ (Kenneth Marantz 1978 : 11) ได้สรุปความชอบและไม่ชอบของ
 เด็กว่าเด็กไม่ได้ตัดสินความชอบหรือไม่ชอบด้วยประสบการณ์ทางศิลปะ แต่เด็กจะตัดสินจาก
 เนื้อหาและจากตัวภาพ ถ้าภาพในหนังสือเป็นงานศิลปะทั้งเล่ม เด็กต่างวัยจะมีความสนใจและ
 ชาติซึ่งที่แตกต่างกันออกไป เด็กเล็กจะชอบภาพที่มีรูปแบบอย่างง่าย ๆ ใช้สีสดใสและตัดกัน มี
 ความเหมือนจริงมากที่สุด และไม่ชอบสิ่งที่ไม่เหมือนจริง ความชอบและไม่ชอบนี้จะถูกเปลี่ยนไป
 ตามวัยและประสบการณ์ของเด็กเอง ยิ่งโตขึ้นก็ยิ่งชอบภาพสิ่งที่สลับซับซ้อนขึ้น แปลกใหม่ยิ่งขึ้น
 การวิจัยเกี่ยวกับความชอบและไม่ชอบในเรื่องการใช้สีกับภาพประกอบหนังสือภาพพบว่า
 ว่า ควรใช้สีหลายสีและเลือกใช้สีให้เหมาะกับเนื้อเรื่องเช่น เมื่อกล่าวถึงน้ำควรใช้สีฟ้าและต้อง
 คำนึงถึงการใช้สีที่ให้ความรู้สึกต่าง ๆ ให้ตรงตามเนื้อเรื่องเสมอ ถ้าเป็นเนื้อเรื่องเกี่ยวกับ
 ความสนุกสนาน เบิกบาน ควรใช้สีอ่อน ถ้ากล่าวถึงเรื่องบางอย่างที่ลึกลับควรใช้สีดำ หรือสีม่วง
 มาประกอบโครงสี การใช้สีในกลุ่มวรรณะอุ่นนั้นจะช่วยเร่งเร้าและดึงดูดความสนใจของเด็กเล็ก
 ได้ดีกว่าสีวรรณะเย็น ซึ่งไม่ดึงดูดความสนใจเท่าที่ควร ควรหลีกเลี่ยงการใช้สีที่ทำให้เกิดอารมณ์
 เศร้าโศก ไม่สนุกสนาน เบิกบาน การใช้สีเข้ม จะให้ความรู้สึกตรงตามความต้องการของเด็ก
 ได้มากกว่าสีอ่อน (ฉัตรชัย ศุภรกาญจน์ 2526 : 22)

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาสรุปได้ว่า ภาพจะช่วยทำให้เด็กได้รับความรู้ สนุกสนาน เพลิดเพลิน
 สร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ ช่วยทดแทนความต้องการของเด็กที่ขาดไป เด็กจะรักการ
 อ่าน และมีทัศนคติหรือค่านิยมเป็นที่ยอมรับของสังคม (ทรรศนียา กัลยาณมิตร 2515 : 28,
 เขวงศักดิ์ จันทรมงกุฏ 2525 : 25, จันทรเพ็ญ ไทยประยูร 2511 : 96) และช่วยให้เด็ก
 เกิดความคิดรวบยอดในเนื้อหาบทธรรมได้ง่ายกว่าการสอนด้วยคำพูด (Gropper 1966 :
 37 - 69) ภาพประกอบควรเป็นภาพสีหลายสีมากกว่าภาพขาว-ดำ (สมทรง สีสถายัน 2515 :
 68, สุนันท์ จุฑะศร 2519 : 99 - 101, วุฒิ แตรสังข์ 2514 : 80, จินตนา ยันตรศาสตร์
 2514 : 57, พิรุณช ภาสุรภัทร 2513 : 132) ส่วนรูปแบบของภาพนั้นควรเป็นภาพที่มีลักษณะ
 ง่าย ๆ ไม่มีรายละเอียดสลับซับซ้อน เด็กจะชอบภาพเขียนมากกว่าภาพถ่าย (พิรุณช ภาสุรภัทร
 2513 : 100 - 102) การใช้สีจะช่วยให้เด็กเกิดจินตภาพ ที่สวยงามสดชื่น เด็กจะชอบสี
 ประเภทแม่สีและสีสดใส การใช้สีตัดกันจะทำให้สีมีลักษณะชัดเจนยิ่งขึ้น (หทัย ตันหยง 2525 :
 204, ณรงค์ ทองปาน 2525 : 70) ความชอบและไม่ชอบในส่วนประกอบของภาพประกอบ

ของเด็กแต่ละวัยจะแตกต่างกันไป เด็กเล็ก ๆ ระดับอนุบาลจะชอบภาพที่เป็นภาพเขียน มีลักษณะ
 หยาบแสดงรายละเอียดน้อย ดูเข้าใจง่าย การใช้สีจะจงใจให้สนใจในภาพได้คือว่ารูปแบบภาพ
 เด็กนักเรียนระดับประถม 5, 6, 7 จะชอบภาพถ่าย และภาพที่สามารถแสดงรายละเอียดที่
 ชัดเจนมากกว่า รูปแบบของภาพเริ่มมีอิทธิพลต่อความชอบมากขึ้น ลักษณะของสีจะสนใจในสีที่มี
 ความกลมกลืนกันยิ่งขึ้น เด็กนักเรียนระดับมัธยมตอนต้นจะสนใจภาพล้อ ภาพการ์ตูนที่เน้นอารมณ์ขัน
 ภาพเลียนแบบของจริง และจะชอบสีเหมือนจริงตามธรรมชาติ (วุฒิ แตรสังข์ 2514 : 10 -
 14, พีรบุษ ภาสุรภัทร 2513 : 9 - 10 , สุนันท์ จุฑะศร 2519 : 14)

จากทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการรับรู้ของเด็ก และผลการวิจัยที่มีการวิจัยทั้งใน
 ประเทศและต่างประเทศ อาจกล่าวได้ว่า การรับรู้ของเด็กและผู้ใหญ่นั้นย่อมแตกต่างกันไป การ
 รับรู้ของเด็กจะเริ่มจากรูปแบบง่าย ๆ แล้วค่อย ๆ สลับซับซ้อนขึ้น ส่วนการรับรู้ของผู้ใหญ่จะดู
 ภาพรวมที่มีเนื้อหาสาระสลับซับซ้อน แล้วแยกเป็นส่วนละเอียดทีละส่วน (Karl U. Smith :
 27 - 49)

จากข้อสรุปที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ภาพมีบทบาทที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และ
 ความสนใจในการรักการอ่านหนังสือเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสำหรับเด็กอนุบาลควรให้ความ
 สนใจที่จะศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนา การจัดทำหนังสือภาพ
 เพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างแพร่หลายต่อไป ในปัจจุบันได้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยหนังสือสำหรับเด็ก
 อย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่ส่วนใหญ่จะสนใจเฉพาะหนังสือแบบเรียนใน
 ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเท่านั้น การศึกษาทางด้านหนังสือภาพเป็นเรื่องที่น่าสนใจ
 เพราะเป็นการกระตุ้นและสนับสนุนให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และเสริมสร้างความพร้อมในวัยก่อน
 เรียนได้อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะทางด้านภาพประกอบซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือภาพ ควรได้
 มีแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และสอดคล้องกับจิตวิทยาการรับรู้ ตลอดจน
 พัฒนาการทางร่างกาย และอารมณ์ของเด็กในวัยที่จะเริ่มเรียนรู้อย่างแท้จริง การศึกษาถึง
 ความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองเกี่ยวกับลักษณะรูปภาพที่ใช้ประกอบหนังสือ
 ภาพ ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการผลิตหนังสือภาพสำหรับเด็กอนุบาลอย่างมีคุณภาพ
 สร้างความเข้าใจอันดีต่อผู้ปกครองในการเลือกซื้อหนังสือภาพที่เหมาะสมกับความชอบของเด็กแต่ละ
 ละวัยด้วย และจะเป็นแนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการเลือกหาหนังสือเพื่อการเรียนการสอนของครู

ตลอดจนผู้ปกครองที่จะช่วยมีส่วนพัฒนาแนวคิดและเสริมสร้างสติปัญญาของเด็กให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

การศึกษาถึงเรื่องของรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพจึงน่าจะได้รับความสนใจที่จะศึกษาถึงลักษณะของภาพที่เด็กสนใจอย่างแท้จริงว่า ลักษณะของรูปแบบภาพ การใช้สี วิธีสร้างความสมคูลย์ในการจัดองค์ประกอบภาพ และการใช้เทคนิคการสร้างภาพควรเป็นอย่างไร และมีผลต่อการชอบไม่ชอบของเด็กและผู้ใหญ่ต่างกันอย่างไร ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้ศึกษาเปรียบเทียบถึงความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กอนุบาลและผู้ปกครองมีความชอบ และไม่ชอบต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบของภาพประกอบจะจำกัดเฉพาะ ลักษณะของแบบภาพ การใช้สี การจัดองค์ประกอบภาพ และเทคนิคการสร้างภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. ลักษณะของแบบภาพ ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะภาพเหมือนจริง และ ลักษณะภาพแบบจินตนาการ

ข. การใช้สี การใช้สีในการสร้างภาพแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้สีวรรณะอุ่น และ การใช้สีวรรณะเย็น

ค. การจัดองค์ประกอบภาพ การจัดองค์ประกอบศิลปะในการเขียนภาพเน้นการจัดให้เกิดความสมคูลย์ของภาพเป็น 2 แบบ คือ ความสมคูลย์แบบ ชาย - ขวา เท่ากันและ ความสมคูลย์แบบ ชายขวาไม่เท่ากัน

ง. เทคนิคการสร้างภาพในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือเทคนิคการสร้างภาพโดยการเขียนด้วยพู่กัน (Painting) และเทคนิคการสร้างภาพโดยการปะติด (Collage)

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ ปีที่ 2 จำนวน 150 คน และผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มที่ทำการทดลองเท่านั้น จำนวน 150 คน จากโรงเรียนต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนอนุบาลในต่างจังหวัด จำนวน 6 แห่ง

คำจำกัดความของการวิจัย

1. รูปแบบภาพประกอบ หมายถึง ภาพที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการแสดงเนื้อหาของหนังสือภาพ ซึ่งประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะของแบบภาพ ลักษณะการใช้สี ลักษณะการจัดองค์ประกอบภาพ และเทคนิควิธีการสร้างภาพ

1.1 ภาพแบบเหมือนของจริง หมายถึง ภาพที่แสดงรูปทรง รายละเอียดของภาพ และสีเหมือนของจริงมากที่สุด มีการเน้นรายละเอียดด้วยแสงและเงาที่ชัดเจน

1.2 ภาพแบบจินตนาการ หมายถึง ภาพที่ไม่เน้นรูปทรง รายละเอียดของภาพ และสี ให้เหมือนของจริง ไม่มีการเน้นรายละเอียดภาพด้วยการเขียนแสงและเงา อาจใช้สีแบนราบ และตัดเส้นด้วยสีแสดงสาระของภาพ

1.3 สีวรรณะอุ่น หมายถึง สีที่ปรากฏบนภาพแล้วให้ความรู้สึกอบอุ่น ร่าเริง ตื่นเต้น นุ่มนวล ได้แก่สีจำพวกสีส้ม สีส้มแดง สีแดง สีม่วงแดง สีม่วง สีม่วงน้ำเงิน เป็นต้น

1.4 สีวรรณะเย็น หมายถึง สีที่ปรากฏบนภาพแล้วให้ความรู้สึกสดชื่น เย็นสบาย เยือกเย็น สุขุม ได้แก่สีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน เป็นต้น

1.5 องค์ประกอบภาพแบบสมดุลย์ซ้าย-ขวาเท่ากัน หมายถึง ความสมดุลย์ที่แสดงถึงสาระ คุณค่าน้ำหนักของสีในภาพ เมื่อแบ่งเป็น 2 ส่วน ให้ความรู้สึกเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน ดูแล้วสบายตา มีระเบียบ

1.6 องค์ประกอบภาพแบบไม่สมมูลย์ซ้าย-ขวา หมายถึง การไม่ได้ส่วนกันของสาระในภาพและคุณค่าน้ำหนักของสี เมื่อแบ่งเป็น 2 ส่วน การจัดองค์ประกอบภาพลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกกระตุ้น เร้าความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น และความไม่เป็นระเบียบ

1.7 การเขียนภาพโดยการใช้พู่กัน หมายถึง การสร้างภาพโดยอาศัยพู่กันเขียนระบายสีเป็นหลัก อาจใช้เทคนิควิธีการอื่นปนได้บ้างเล็กน้อย พู่กันจะช่วยทำให้เกิดรายละเอียดในการระบายสี เกิดแสงและเงาได้ตามจริง

1.8 การเขียนภาพโดยการปะติด หมายถึง เทคนิควิธีการสร้างภาพลักษณะหนึ่งโดยการนำเอาวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษ เศษผ้า วัสดุเหลือใช้อื่นมาปะติดบนกระดาษพื้นทำให้เกิดภาพตามต้องการ และอาจใช้พู่กันเขียนแต่งเติมได้บ้างเล็กน้อย เพื่อเป็นการเน้นรายละเอียด

2. ความชอบและไม่ชอบ หมายถึง ปริมาณความชอบและไม่ชอบ ที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบแต่ละรูปแบบ ซึ่งสามารถแสดงออกได้ด้วย การเลือกภาพก่อนและหลังตามลำดับความชอบและไม่ชอบ

3. เด็กอนุบาล หมายถึง เด็กที่ยังไม่เข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และกำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตามระบบโรงเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างภาพประกอบหรือการจัดทำหนังสือภาพสำหรับเด็กอนุบาล ให้มีความเหมาะสมตามพัฒนาการของเด็ก

2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการคัดเลือกภาพประกอบที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ประกอบการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการเลือกหาหนังสือภาพ ให้เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก

4. เพื่อเป็นแนวคิดในการที่จะนำไปประยุกต์ใช้สำหรับสร้างสื่อการสอนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาพสำหรับเด็กอนุบาล